

'Gelukkig zijn jullie...'

Evangelielezing voor deze zondagen: Matteüs 5:1-16
Zondag 29 januari 2023, Ontmoetingskerk Noordeloos
Zondag 5 februari 2023, Havenkerk Sassenheim

Geliefde gemeente,

Wie zijn degenen die door Jezus worden aangesproken als Hij de zogeheten Bergrede begint met de zogeheten zaligsprekingen en wat daar meteen op volgt?

Wie zijn de 'jullie' over wie Hij spreekt?

Acht keer klinkt het 'gelukkig' of het 'zalig', met vervolgens een omschrijving. Maar dan loopt het in vers 11 van Matteüs 5 vanzelf over in het toespreken van een 'jullie'.

De laatste van de acht eerste zaligsprekingen is: 'gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden'. En dat loopt dan vanzelf over in 'gelukkig zijn *jullie* wanneer ze je omwille van mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten'.

Wie zijn die 'jullie', die vervolgens ook verder meteen worden aangesproken: jullie zijn het zout van de aarde, jullie zijn het licht in de wereld?

Laten we even terug gaan naar de start van de scene. Matteüs 5 begint zo in vers 1: 'Toen Hij de mensenmassa zag, ging Hij de berg op. Daar ging Hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. Hij nam het woord, opende zijn mond, en onderrichtte hen'

Het begint met een berg en met onderwijs: dat is duidelijk een heenwijzing naar Mozes, die eveneens het onderricht van God, de Thora, doorgaf aan het Godsvolk vanaf een berg. Ook de indeling van het Matteüs-evangelie in vijf delen die steeds op eenzelfde manier worden afgesloten: namelijk met: 'en het geschiede, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat...', het eerst in 7:28 ter afsluiting van de Bergrede, en dan in 11:1, 15:53, 19:1 en 26:1. Ook die vijfdeling is een verwijzing naar

de vijf boeken van Mozes. Zoals eertijds Mozes het onderricht van God doorgaf aan zijn volk, zo doet Jezus dat aan de 'jullie'.

Maar wie zijn die 'jullie'?

De mensen in de breedte zijn onder de indruk, hoor je in Matteüs 7:28-29, aan het eind van de Bergrede, want 'Hij sprak hen toe als iemand met gezag en niet als hun schriftgeleerden'.

Maar zijn dat ook de 'jullie' over wie Jezus het heeft. Zijn dat de mensen in de breedte, of zoals Matteüs 5:1 het noemt: 'de mensenmassa' of wel bekend uit de oudere Nederlandse vertalingen van de bijbel: de scharen? Of zijn de 'jullie' de 'leerlingen', de 'discipelen', die om Hem heen zijn komen zitten, en die apart worden genoemd?

Ik denk dat het inderdaad gaat bij 'jullie' om de gemeenschap-om-Hem-heen die Hem is gaan volgen. Jullie die omwille van Mij worden vervolgd, zegt HIJ. Omwille van Mij. Vanwege jullie band met Mij. Vanwege jullie comittment aan Mij. Het gaat om zijn gemeente, om een nieuw samengesteld Godsvolk.

Heeft Jezus wat we gehoord hebben nu allemaal op die manier precies gezegd op die berg in Galilea?

Nou, het weerspiegelt waarschijnlijk meer de situatie van de christenen voor wie Matteüs in eerste instantie zijn evangelieboek samenstelde.

Natuurlijk heeft Jezus zoiets gezegd als: jullie merken wel dat er ook weerstand is tegen mijn boodschap en tegen mijn optreden. Ook de profetische boodschap van Johannes de Doper valt niet overal in goede aarde. Sterker, kijk in onze geschiedenis. Hoeveel profeten van God zijn er niet, ook door de leiders van ons eigen volk, in diskrediet gebracht of als zogenaamde dissidenten behandeld en zelfs vermoord. En dat zal zeker ook op jullie neerkomen, als je consequent Mij zult volgen, dan zullen er ook mensen zijn, en instanties, die daarin een bedreiging zien voor hun posities, en allerlei manieren zullen gebruiken om je tegen te werken. Of die het zullen zien als iets wereldvreemds, of achterhaalds, of kinderachtigs, en

dan zullen ze allerlei manieren gebruiken om het te ridiculiseren of gewoon te negeren.

Maar toen, later, in de tijd dat Matteüs zich gedrongen voelde om het nog eens allemaal op te schrijven, was het zover, dat inderdaad christenen werden uitgescholden, bespuugd en gearresteerd, gemarteld en gedood.

En toen zeiden ze tegen elkaar, die er nog bij waren geweest, of die het van aanwezigen van toen hadden gehoord: heeft Jezus ons hier niet voor gewaarschuwd en heeft Hij ons hier niet voor willen wapenen. Heeft Hij toen, bij die berg, al niet zoiets gezegd als: zalig als je vervolgd wordt vanwege de gerechtigheid, als je vervolgd wordt voor het doen van de wil van God, zalig als je vervolgd wordt vanwege het volgen van Jezus, in de weg van geloof, hoop en liefde.

Later, weer veel later, toen bordjes waren verhangen, en het christendom zo groot werd, dat het verbonden raakte met de macht in de maatschappij, hebben ze het zelf gedaan, christelijke machthebbers en zogenaamde christelijke knokploegen: anderen uitgescholden, bespuugd, gemarteld en gedood. Maar daarvan moet je zeggen, ook met de kennis van toen: dat staat haaks op het onderwijs, het voorbeeld en de weg van Jezus. Dat had nooit mogen gebeuren. Dat was de zondeval van het christendom in de geschiedenis. En dat is het nog steeds, daar waar het geloof als dekmantel wordt gebruikt om oorlog te voeren of een schrikbewind uit te oefenen. En dat moeten we ook gewoon – ook in de navolging van Jezus – hardop durven zeggen. We kennen de zaligsprekingen van Jezus uit Matteüs, maar kennen we ook zo goed de wee-u-uitspraken van Hem? Uit hetzelfde Matteüs, hoofdstuk 23. Ik denk het niet. Ik zal een stukje citeren: 'Wee jullie, schrifgeleerden en farizeeën, huichelaars, - ook christelijken en orthodoxen – jullie lijken op witgepleisterde graven, die er vanbuiten wel fraai uitzien, maar die vol liggen met doodsbeenderen en andere onreinheden. Zo lijken ook jullie voor de mensen uiterlijk op rechtvaardigen, terwijl jullie innerlijk vol huichelarij en wetsverachting zijn. Jullie bouwen

grafmonumenten voor de profeten en versieren de graven van rechtvaardigen (de ene kerk nog mooier dan de andere, gerestaureerd of gebouwd met welk geld eigenlijk), en jullie zeggen: als wij geleefd hadden in de tijden van onze voorouders, zouden wij ons niet schuldig hebben gemaakt aan de moord op profeten. Daarmee erkennen jullie dus, dat jullie kinderen zijn van hen die profeten vermoord hebben. Maak de maat van jullie voorouders dan maar vol! Slangen zijn jullie, adderengebroid, hoe denken jullie te kunnen ontkomen aan een veroordeling? Door God, wel te verstaan'.

Door God wel te verstaan. Niet alvast door ons. Oordeelt niet, opdat ge niet geoordeeld worde. Neemt geen wraak, maar laat het oordeel over aan God, want Hij zegt: Mij komt de wrake toe, Ik zal het vergelden. Dus dat is de vingerwijzing dat we nooit in dezelfde fouten dienen te vervallen als de verkeerde machthebbers, ayatolla's, prelaten en sekteleiders van deze wereld. Maar dat wil niet zeggen, dat ze niet openlijk aangesproken zouden moeten worden, ontmaskerd, noemt Paulus dat. Jezus' analyse van hypocriet machtsmisbruik, ook door religieuze leiders soms, is loepzuiver en haarscherp.

Nou ja, okay, dat zijn dan de anderen, mogen we hopen. De mensen in de breedte, de massa, de zwijgende meerderheid en daarnaast de duidelijke tegenstanders van het werk van de barmhartige God in deze wereld, de kwaadstichters, de onrechtvaardigen. Maar wie zijn wij?

Wij, u, jij, ik, wij zitten vanmorgen hier in deze kerk. Ik spreek u als prediker aan als 'gemeente', dat is als 'gemeenschap van Christus'. Ik ga er min of meer vanuit dat ik hier te gast ben in een afdeling van de Jezus-volg-beweging. Dat ik hier ben onder 'leerlingen', onder 'discipelen'.

Dat wil natuurlijk helemaal niet zeggen, dat we hier bij binnenkomst eerst een soort zelftest hebben moeten doen om vast te stellen hoe het gesteld is met de hoogte en de intensiteit van ons geloof en onze levenspraktijk. En misschien zeg je ook wel: nou nou, nou, discipelschap, geloof, het zijn wel grote woorden in mijn geval. Laten we zeggen dat ik er niet los

van ben, of dat ik hier tenminste in het dorp ergens bij hoor, of dat ik om andere redenen hier ben vanmorgen.

Allemaal mooi en aardig, snap ik, maar als hier rond deze Ontmoetingskerk geen grotere of kleinere kerngroep was die nog steeds geraakt en gevormd is door het Evangelie, dan zou deze kerk, gebouw, organisatie, activiteiten, de ondersteunende hulp van een predikant en pastor er niet zijn.

En misschien voelen we ons ook soms wel een beetje als de 'ongevormde massa', de zwijgende meerderheid, weten we het allemaal niet meer zo goed. Of komt dat misschien ook wel omdat we het vroeger allemaal zo goed wisten: zij de wereld - fout-, en wij de kerk -goed-, en snappen we inmiddels wel dat dat ook vaak te kort door de bocht is.

En misschien voelen we ons soms ook wel een beetje als tegenstanders, als we er dieper over nadenken, ja niet openlijk, maar toch meeprofiteren van allerlei foute machtsstructuren in deze wereld, die ook allerlei kwaad doen, maar niet tot verandering komen, niet in actie komen, de anderen de kastanjes uit het vuur laten halen als misstanden moeten worden aangekaart of levensstijlen en politieken moeten worden aangepast, omdat we vooral bezorgd zijn over eigen veiligheid en welbevinden en rust. Met daarnaast een soort afgeschermd vroomachtig leven in de kerk en in eigen kring. Begrijpelijk dat het zo gaat soms. Maar of dat nu consequent volgen van Jezus is.

Vandaag hebben we ons echter te realiseren dat we in de kerk vanmorgen worden aangeproken als: jullie. Zalig zijn jullie...

Jullie zijn mijn kerk! Zegt de Heer.

En wat Hij doet aan het begin van de Bergrede is werken aan identiteitsvorming.

Wie zijn 'jullie'?

Jullie zijn 'nederig van hart', 'arm van geest' stond er in de vorige Nederlandse vertalingen.

Jullie zijn 'treurende' over wat er niet goed gaat in de wereld.

Jullie zijn 'zachtmoedigen'.

Jullie 'honger en dorsten, jullie verlangen naar gerechtigheid'.

Jullie zijn 'barmhartigen'.

Jullie zijn 'zuiver van hart'.

Jullie zijn 'vredestichters'.

Ja *jullie* zijn 'het zout van de aarde'.

En *jullie* zijn 'het licht in de wereld'.

Zijn we dat echt? Jezus zegt niet: jullie moeten dat zijn, of jullie zouden dat horen te zijn, of jullie zullen het zijn, maar Hij zegt: als je leeft van de genade, de liefde en de barmhartigheid van God, dan zijn jullie dat.

En voor je nu je bedenkingen hebt, vraag ik meteen maar: zijn we dat niet dan? En als we het niet zijn, als dat zo is, bij jou zelf of bij iemand die je kent uit de christelijke gemeenschap hier of breder in je netwerk, of misschien wel bij heel jullie kerk, wat vind je daar dan van, en wat ga je er dan mee doen of aan doen?

Want, nogmaas de vraag, zijn we het niet dan?

Zijn wij hoogmoedig dan en uit de hoogte, los van God en Gods genade?

Zijn we onverschillig dan, boeit mij wat dat de wereld, of anderen, of wie dan ook of wat dan ook naar de filistijnen gaan, als ik met mijn kringetje er maar een beetje uitspring.

Zijn we hardvochtig dan, en ongevoelig?

Zijn we egoïstische levengenieters dan?

Zijn we harteloos dan?

Ben je zo, zou je zo willen zijn?

Ja dat 'zuiver van hart', dat is nog wel een dingetje, wie zal dat van zichzelf zomaar zeggen, maar wat is de andere kant: dat het je niet uitmaakt wat je allemaal uitvoert, en dat je wel ziet hoe dat later dan zit met wroeging of de balans opmaken, als je al niet eerder aan je eind bent gekomen? Je mag van een christen toch wel verwachten dat jij in ieder geval een weg van

integriteit probeert te volgen, of een weg van boete en vergeving durft te gaan als er dingen niet okay zijn?

En dan het laatste, vreedstichters. Zijn wij ruziezoekers dan, tuurlijk, geen vrede zonder recht, maar zoek geen recht zonder ook de vrede te zoeken. Dat geldt in je huwelijk als de moeilijkheden zich opstapelen, dat geldt in je familie of op je werk, maar ook in Oekraïne en in het conflict met Rusland. Er moet een uitweg zijn naar verzoening, naar een vreedzame coëxistentie. Altijd. Er is niemand die wint bij zo'n conflict, en er is niemand die niet verliest.

De wereld gaat ten onder, als er geen barmhartigheid meer gevonden wordt, als er geen zachtmoedigheid, en geen bekommernis over armoede, ziekte, strijd en verwoesting, als er geen zorg meer is voor beschadigde levens, als hoop en vertrouwen zijn uitgehold, als er geen integriteit meer is en iedereen maar met zichzelf bezig, als de zoektocht naar samen leven met iedereen en overal, de zoektocht naar gerechtigheid en vrede, wordt gestaakt, als iedereen hoogmoedig is geworden en zich egoïstisch opstelt. Dan wordt het donker in onze wereld. Dan bederft alles.

Van jullie verwacht Ik het tegenovergestelde, zegt Jezus met zoveel woorden. En dan zijn jullie het zout, het behoud van de aarde tegen het bederf. En dan zijn jullie het licht, de toekomst van de wereld, tegen de duisternis.

Want jullie hebben in Mij de liefde en de barmhartigheid van God de Vader ontmoet. Wees zachtmoedig, want Ik ben zachtmoedig, wees heilig, want Ik ben heilig. Vergeeft elkaar, verdraagt elkaar en bemint elkaar, want Ik vergeef, verdraag en bemin jullie.

En ja, dan is er voor jullie het Koninkrijk, en de troost, en een plek om te leven, vervulling van je verlangen naar gerechtigheid, het ondervinden van Gods barmhartigheid, verbonden worden met God, Hem zien, kinderen van God genoemd worden. Kortom: dit is de weg van het heil van God, voor nu en voor de toekomst die komt, Gods nieuwe wereld. Glorie aan God en zijn sjaloorn.

Verheug je en juich, want je zult rijkelijk ervaren hoe goed het is om in verbondenheid met God, in verbondenheid met de hemel, terug te ontvangen, wat je ook hebt weten te door te geven. En dat je weet door te geven, alles wat je hebt ontvangen. Aan liefde, aan trouw, aan troost, aan recht, aan vrede

Amen

Zingen: Gezang 838 ('O grote God, die liefde zijt')